

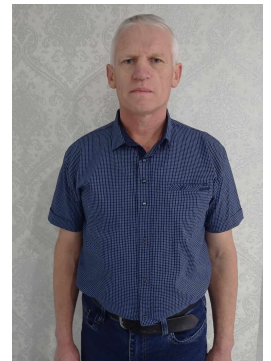
Exemple de implicare civică date de observatori Promo-LEX

La încheierea celei de-a 25-a Misiuni de observare a alegerilor, Asociația Promo-LEX vă prezintă istoriile câtorva din cei 40 de observatori pe termen lung pe care i-a avut la alegerile locale generale din 5 (19) noiembrie 2023. Întrucât crearea rețelei de observatori a fost deseori o provocare, începând din 2009, de când Promo-LEX monitorizează alegerile, i-am întrebat pe observatorii noștri ce i-a motivat să se implice, ce eventuale dificultăți au întâmpinat și ce impact cred că a avut această experiență pentru ei personal, dar și pentru societate, per ansamblu.

De 13 ani observatori Promo-LEX în alegeri

Unul dintre „veteranii” Misiunilor Promo-LEX de Observare a alegerilor este Aurel Leahu din Criuleni. A fost observator pe termen lung la toate scrutinele electorale, începând din 2010. Anterior, a mai activat în calitate de observator în alegeri, din partea altor organizații. El spune că interesul pentru istorie, politică și alegeri, precum și dorința de a lua pulsul

evenimentelor electorale l-au motivat de fiecare dată să se implice în monitorizarea alegerilor, combinând această activitate cu cea de bază, din domeniul agricol. „Observarea independentă a alegerilor este foarte importantă pentru a vedea în timp cum evoluează procesele electorale și cele democratice din țară, cum de la scrutin, la scrutin oscilează numărul de încălcări sau nereguli și dacă există progrese în aplicarea legislației. Însăși prezența noastră, a observatorilor independenți, contribuie mult la corectitudinea procesului electoral pentru că descurajează anumite încălcări,

abateri”, menționează Aurel Leahu.

O experiență de 13 ani de observator Promo-LEX are și Dmitrii Ștreblev din Taraclia, care conduce un ONG local. El spune că implicarea civică în diverse activități comunitare face parte din ADN-ul său și e mereu motivat să observe alegerile și campaniile electorale. Dmitrii Ștreblev spune că activitatea de observator îi place pentru că e foarte dinamică, presupune multă comunicare cu oamenii și îl ajută să aprecieze starea reală a lucrurilor la nivel local și să contribuie la îmbunătățirea proceselor electorale. El constată că în cel peste un deceniu de cât e observator Promo-LEX lucrurile s-au schimbat semnificativ. „Îmi amintesc în 2010, când prima dată am fost observator, erau foarte multe încălcări, abateri electorale. Acum lumea deja știe despre Promo-LEX, atât alegătorii, cât și concurenții, funcționarii electorali, care devin parcă mai responsabili în prezența observatorilor și fac mai puține greșeli, abateri, respectă procedurile legale”.

„A fost o experiență unică pentru mine, pe care aș repet-o cu siguranță”

Pentru Doina Petreanu din Bălți, recentul scrutin local a fost prima experiență de observare a alegerilor. Este mediatoare comunitară și recent a absolvit Programul PromoTE de capacitate a tinerilor în domeniul drepturilor omului, democrației și activismului civic, implementat de Promo-LEX. Doina Petreanu spune că a acceptat provocarea de a fi observatoare în alegeri din două motive:

„În primul rând, am vrut să depășesc unele bariere pe care le am în comunicarea, în interacțiunea cu alți oameni. Al doilea motiv a fost că, participând la programul PromoTE, am înțeles că dacă fiecare din noi s-ar implica și ar face măcar câte ceva pentru comunitatea din care face parte, lucrurile s-ar mișca mai repede”.

Fiind la prima sa experiență, Doina Petreanu mărturisește că i-a fost mai dificil să combine activitatea de observator cu cea de bază. Iar printre provocări ea enumeră volumul mare de lucru, mobilitatea sporită și interviurile pe care observatorii pe teren lung ai Promo-LEX le-au realizat cu actorii relevanți procesului electoral, inclusiv cu concurenții și funcționarii electoral. „A fost o experiență unică și m-am gândit foarte mult dacă aș mai repeta sau nu și cu siguranță pot să spun că da”.

„Îmi place să mă implic în procesele care promovează democrația”

Mihaela Pascal din Chișinău este juristă de profesie și asistentă universitară. Colaborează cu Promo-LEX de 7 ani. Mai întâi a fost observatoare pe termen scurt, iar la ultimele scrutine – observatoare pe termen lung. Ea spune că se implică activ în diverse procese și activități care promovează democrația și statul de drept. „Pentru mine activitatea de observator în alegeri este poate un pic stresantă, însă fac față stresului și îmi place să fiu implicată. Îmi place să particip nemijlocit la procesele care au loc și acolo unde se iau decizii care mă vizează direct ca cetățean, în speță, este vorba despre alegeri în cadrul cărora se aleg persoanele care ne vor reprezenta în următorii patru ani”.

Mihaela Pascal spune că la recente alegeri locale cea mai mare provocare a fost identificarea observatorilor pe termen

scurt care să monitorizeze ziua alegerilor. „Trebuia să găsesc oameni în care să pot să am încredere, care conștientizează cât de serioasă și responsabilă este munca de observator și care să înțeleagă toate procesele, mecanismul de funcționare, de raportare”, mărturisește Mihaela Pascal.

„Am decis să mă implic pentru că vreau ca procesul electoral să fie unul corect, transparent”

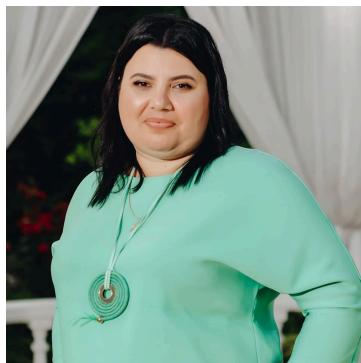
Vitalie Lupașcu din Chișinău este vinificator. Colaborează cu Promo-LEX de mai mulți ani. Recentele alegeri locale generale sunt primele la care a fost observator pe termen lung. El spune că, în general, este interesat de procesele electorale pentru că sunt despre democrație și despre posibilitatea de a

schimba lucrurile. „Am decis să mă implic pentru că vreau ca procesul electoral să fie unul corect, transparent. Prin implicarea noastră, a observatorilor, contribuim la integritatea scrutinului electoral, la respectarea de către toate părțile a legislației electorale. Al doilea lucru care m-a motivat a fost să-mi mai diversific activitatea de zi cu zi și să contribuim cu ceva important și util pentru întreaga societate”, explică Vitalie Lupașcu.

Pentru el una din cele mai mari provocări a fost că, în timp relativ scurt, a trebuit să facă cunoștință cu noua legislație electorală aplicată în premieră la acest scrutin. „Nu a fost ușor, dar efortul s-a meritat pentru că implicarea observatorilor înseamnă mai multă transparență și un element suplimentar în consolidarea democrației din Republica Moldova”.

„Deseori, munca mea a presupus nu doar observarea, dar și informarea oamenilor”

Maia Slavova este profesoară și a fost observatoare pe termen lung în UTA Găgăuzia. Ea spune că mereu a fost interesată să urmărească procesele electorale, pe cât de democratic se desfășoară acestea și în ce măsură sunt respectate toate regulile și procedurile legale. Pentru ea, marea provocare la recente alegeri locale a fost să monitorizezi campania celor 112 candidați la funcția de primar și 312 de candidați la funcția de consilieri. „Acest număr mare de candidați, activitățile de campanie ale cărora trebuiau observate, monitorizate, în paralel cu activitatea organelor electorale a fost o sarcină dificilă”, recunoaște Maia Slavova.

„Deseori munca mea de observator a presupus nu doar monitorizarea, dar și informarea oamenilor despre regulile electorale, prevederile legale, pentru că nu toți le cunosc. Lumea a devenit parcă mai conștientă că sunt încălcări care nu trebuie admise și care pot fi sancționate. Consider că toate legile trebuie să fie aplicate de o manieră transparentă, democratică pentru ca societatea să le cunoască”, afirmă Maia Slavova.

La alegeri locale din 5 (19) noiembrie 2023, ca și la precedentele scrutine, Promo-LEX a avut cea mai numeroasă rețea de observatori naționali: 40 de observatori pe termen lung și 998 de observatori pe termen scurt, inclusiv 71 de echipe mobile și 601 de observatori statici. Toți observatorii au instruiți în cadrul seminarelor organizate de Echipa centrală e Misiunii de observare și au semnat Codul de conduită al observatorului național independent Promo-LEX, obligându-se să acționeze operativ, cu bună-credință și în mod nonpartizan.